

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio II. De contractu sortis siue Loteriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

cuius exierit fors domino. offert illum pro peccato: cuius autem in caprum emissarium fuerit eum viuum coram Domino, vt fundat preces super eum & emittat in solitudinem.] & D. LVCAS de sortitione APOSTOLATVS ita scribit; postquam narrauit duos ab APOSTOLIS coram Deo statutos; Barfabam & Matthiam. Et orantes, dixerunt, Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius APOSTOLATVS, de quo prauaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum. Et deriderunt sortes eis, & cecidit fors super Matthiam g.] Primum igitur statuebantur sortituri coram DEO, mox oratio fundebatur, tertio sortes singulis dabantur, & miscbantur, in sinu, vna vel alio vase cuius fors exibat, super eum cadere dicebatur. Certe missas aliquando in sinum, testatur Salomon h; *Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.* interdum in calicem, quæ sinu continebant: vnde & calix in S. Scriptura sæpe significat sortem, vt secundum nonnullos, his verbis, DOMINVS pars hereditatis mea & calicis mei. Totum ergo hoc negotium cærimoniale fuit: quare legis veteris cærimoniarum abrogatione, etiam hæc sortitionis cærimonia cellauit. Vnde Venerab. Beda k obseruat APOSTOLOS ante S. S. acceptum in electione D. Matthiæ adhuc legali cærimonia vsos fuisse, post Spiritum vero SANCTVM acceptum non amplius sortem adhibuisse, sed sola vsos oratione ad DEVM, & ieiunio adiuncto: sic enim leguntur elegisse Septem DIACONOS, & Præbiteros l. Sane cum SALVATOR, qui fallere nõ potest nec falli cuncta promittat orantibus m, stultum & absurdum est, relicta oratione, quæ promissionem habet; confugere ad sortem, cui se adfuturum Deus in nouo testamento non repro-

A Act. 2
v. 24.
h Prou. 16
v. vlt.
i Psal. 15
v. 16.

k in c. 1.
A Act.

l Act. 6. & c.
14. v. 22.

m Matth.
7. v. 7. Ioã
4. v. 13.

A misit. Nonnulla de sortibus etiam Ioan. Arboreus L13 & commentar. in Ca. 1. Prouerb.

QVÆSTIO II.

De contractu sortis, siue Loterie,

ST in vsu frequenti Europæ contractus quidam, quem vulgo vocant Loteriam; iste vel priuatim fit, vel publice.

B priuatim, pro arbitrio cuiusque, quando aliquis equum vel quid simile statuto pretio (v.g. pro Laureis) exponit sortiendũ cui obtingat, & deinde in hæc summam plures symbolam quisque conferunt, & aleam iaciunt, quis equi fit habiturus: vel etiam priuatim plures annuli, libri, specula, vel alia suppellex proponitur, inter familiares eodem modo collatis symbolis (quæ vocatur, Lotia) sortienda. vulgo vocant la raffe, aut, riffe. Quidam vocant ludam olie: opinor propter vnam seu ollam, in quam sortes iaciuntur.

C Publice vero cum instituitur, opus est Principis vel Reip. consensu. suntque hoc in contractu, siue publice siue priuatim fiat, multa consideranda, vt iustitia contractus, & perfectio illibata maneat.

D Concluf. 1. hunc contractum esse licitum. hanc probat bene Briard n, quod sit licitus patet, quia nullo iure, nec naturali, nec diuino, nec humano prohibitus: Non naturali, quia celebrari sic potest, vt nulla in eo interueniat iniquitas, si feruentur conditiones mox dicendæ. Secundo quia cedere potest in publicam vtilitatem. 3. quia secundum se, nihil est aliud, quam fors quædam diuisoria, instituta ex beneplacito concertantium siue consortientium. Quod diuino iure non sit prohibitus, probatur, quia nec per sacram Scripturam,

nec

nec per vllam traditionem Ecclesiæ: quod nec iure humano, probatur. quia nec ciuilib, nec canonica lex vlla profertur, quæ de hoc contractu expresse egerit. Et fallitur Conrad. oputans prohiberi legibus quæ vetant ludum aleam. Nam imprimis hoc dici non potest de Loteria publica, in qua non iactur alea; & quoad priuatam illam *rifam*, in qua intercedit alea (licet iure Castellæ prohibita sit iure nouo:) ea quoque non est prohibita dictis legibus, de aleæ prohibitione agentibus. quod probo, quia ludus aleæ prohibitus est, non quia fortuna in eo dominatur; sed quia perdentes in ludo aleæ solent blasphemare, & etiam solent homines suas opes omnes breuit tempore sic consumere, & depauperari, vt patet ex ipsis rescriptis iuris p. Nam si in fortuna fundaretur dicta prohibitio: certe numquam, nec pro parua summa liceret ludere alea, tunc enim id prohibitum foret; quia per se malum. Nunc vero videmus iura permittere lusum aleæ pro re modica seu causa conuiuij q: & sententia est magis consona rationi & legibus, hoc interdictum solummodo pertinere ad solitos ludere, siue ad frequentantes aleam, siue ad deseruientes aleæ. ideoque censenda alea non esse prohibita, quia per se mala, sed malam factã quia prohibita, & quatenus prohibita: prohibita vero, propter geminũ blasphemix & decoctionis periculum. Quorum vtrumque cum sublit nullũ in hoc, rãssã cõtractu, crediderim, sicut Briard. defendit postterius genus sortis in vnam coniectã; à ratione similitudinis; eodem modo defendendũ prius illud per aleam. Præterea quæ ad iustitiam vnus, eadem ad alterius iustitiã sufficient: & sicut lucrum in vno factum licet retinere, sic etiam licebit in altero.

A Notandum vero in hoc contractu duos contractus virtute misceri: primum, respectu eius qui iocale, vel suppellectilem exponit, & est vera quædam, sed implicita venditio; qua pro tali summa pecuniæ ipse, omnibus illis qui summam simul conficiunt vendit rem illam; puta equum, quinque fortientibus, quorum singuli decem aureos conferunt, vendit pro quinquaginta aureis. Secundum vero respectu emptorum inter se, sic enim contractus quidam fortis diuisoria, censentur enim sic inter se cõuenire, vt cui fors fauet, ille pro suis decem aureis totum equum habeat, & tota ipsi merx cedat, ceteri vero dispendium ferant singuli suæ symbolæ. Nec aliud requiritur ad iustitiam contractus vtriusque, quam vt tota summa simul adæquet, non excedat valorem mercis, & ipsi ementes omnes æqualiter subijciantur vtrique fortunæ, lucri & amissionis. Licitũ vero hoc esse probat Fran. Garcias. quia reuera contractus iste in idem recidit, quo omnes isti sortientes in ita societate simul rem vel res illas, quæ forti exponendæ, emissent: tunc enim possent si vellent inter se cõuenire de sorte diuisoria iacienda, quid cuique rerum illarum obtingeret, quod licitũ esse nemo vnquam negauerit.

2. Concl. conditiones ad iustitiam lucrari in hoc contractu consideranda sunt prouatione personarum, qua hic adsunt varia.] Hanc asserit & optime explicat Franc. Garcias, & illum nullo addito sequitur Lud. Lopelius b.

E Notant quinque personarum genera in hoc contractu lucrari posse. Primo dominos mercis seu venditores: his licitum est tantum accipere pro mercibus quantum possent lucrari alio quouis contractu licite illas distrahentes, Quod tantum possint accipere, proba-

ali. 3. de
contract.
c. 20.

de con-
tract. i. c.
33.

de con-
tract. 112.
§. 9. 71.
concl. 2.

p. li. C. de
tel. & sũ.
fun. Palu.
in 4. d. 15.
q. 3. a. 5.
silo, ver-
bo. ludus
§. 4.
gl. quod
in conui-
uio. D. de
alea.
r hoc vo-
lunt Aug.
sup. &
Briard. su.
& vide,
cur esse
gl. ff. inc.
episcop.
verb. de-
steruens,
§. d.

tur: quia quoad ipsos intercedit cum sortientibus contractus venditionis. venditor autem posset consequi quantum merces illi iusti lucri adferre valent, hoc est quanti sunt ipsa merces. Si ergo amplius acciperet venditor iste, iniustum foret lucrum, & teneretur restituere. Si tamen quod amplius permittitur conferri ultra mercis pretium, id non cederet domino seu venditori mercis, sed pauperibus, vel officialibus seu ministris, licitus foret excessus, ut patebit ex modo dicendis. Hæc exceptio solet contingere, in publicis sortitionibus, quæ conceduntur Ciuitatibus vel Communitatibus, ut hoc pacto se liberent aere alieno: tunc enim solet Princeps hanc licentiam, considerata publica necessitate, pretium sortis aliquando paulo liberalius statuere: neque fit iniuria sortientibus, qui hoc sciunt. Cauenda vero fraus venditorum, ne sortitionem facere morentur, postquam sufficientes symbolæ sunt collatæ; item ne merces mutant, vel diminuant. Item ne, quando simul facienda sortitio, aliquas merces prius patiantur sortem subire. Pro quo sciendum. ordinariè certam diem præfigi, qua simul sortes omnes trahantur, die ac nocte labore non intermisso: interdum tamen instituitur sortitio, hoc pacto: primum proponuntur omnes partes siue suppellex sortiendæ tota; & statuitur singularum sortium pretium, verbi gratia, quinque stuferei, tum statim singularis volentium sortiri sortitio instituitur, quo quisque cõfert ordine, v.g. venio & offero decem stuferos, duæ sortes pro me extrahuntur statim, si venit statim alius, qui adfert quindecim stuferos, tres sortes pro illo extrahuntur, quodque mihi vel illi obtingit, hoc auferimus. Hic modus periculosus est, nec deberet à principi-

A bus permitti, quia multis fraudibus est obnoxius. Nam primo, cum non intercedant in sorte ducenda solemnitates, quæ solent in altero genere, facilis est, ut fiat aliqua collusio. 2. non potest constare facile de æqualitate pretij: tum quod si certum tempus præfigatur, fieri potest, ut tunc non satis multæ symbolæ sint collatæ: si tempus liberum permittitur, fieri potest, ut venditor nimis diu hanc exercens sortitionem, lōge accipiat ultra pretium mercium. Nec sufficit dicere, fieri etiam posse, ut infra hoc accipiat, & sic communem aleam subire. *respon.* enim, non debere vllum fortunæ periculum hic interuenire inter emptorem & venditorem, quia ipsorum adinuicem respectu, est contractus venditionis, sed inter ipsos tantum emptores: respectu enim ipsorum mutuo est contractus sortis. Denique cum sic merces subtrahantur, quæ sortito contigerunt, semper villior sit nota merx, & ideo iniustum est durare idem singularium sortium pretium. Si dicas semper alias æque bonas merces suffici ablati: neque hoc est satis credibile, neque sufficit. nam nimis diuturna permittitur licentia venditori hunc exercendi contractum. Longe itaque tutius est & securius, tum Reipub. tum priuatis, hoc secundo genere dicto, prius tantum exercere.

E Secundo poterunt lucrari ipsi emptores siue sortientes. quia poterit, qui vnam sorte drachmam contulit, mille accipere. nã quicquid illi citra fraudem fors obtulit, id potest auferre & retinere, ratio est, quia omnes sortientes in hanc conditionem consenserunt, ut quisque auferat, quod illi fors detulerit: atque ita omnes æquali subsunt periculo. Nam qui multas symbo-

las colligit, vt multis potest frustrari, sic multis potest lucrari, qui paucas, paucis & lucrari, & pauci iacturam potest facere. Cauenda hic collusio fortitionum & eorum qui fortes extrahunt, leguntque. Quod si quis per huiusmodi collusionem aliquid fuerit consecutus, tam ipse, quam collusores tenentur ipsam rem illā restituere, non domino priori siue venditori fortis (quia iam illam ipse vendidit) sed consortibus, qui emerunt dubium euentum: & ideo res illa debet vendi, & pretium inde redactum, inter socios fortitionis iterum forti subiiciendum: vel si res extet, ipsa met. In hac vero fortitione an sit admittendus fraudator? certe si fraudem non adhibuisset, fors illa ipsi non aduenisset: & pœnam peccati sui æquum est eum sustinere: tamen quia fieri potuit, vt alia fors æque bona illi fuerit obuentura, & nulla lex eum priuat iterata fortitione, ideo mihi res dubia est, nec auderem eum arcere.

D.

Tertio ministri & officii, qui adstant sortioni, tum in scedulis scribendis, tum in sortibus extrahendis, tum ne quid fraudis vel doli committatur: licite stipendium aliquod pro labore suo recipiunt, ita tamen si nec plures, quam necesse sit, ministri huiusmodi adhibeantur, nec æquo amplius stipendium ferant, nec diutius quam necesse foret, rem extrahant. Quæ vera, tam respectu venditoris, quam emptorum: scilicet si nolint plus æquo tribuere, vel nolint rem sic extrahi, vel nolent tot ministros adesse. Nam si consentiant, non video cur minus hic operetur consensus emptorum, quando ipsorum expensis ministri adstant: quam venditoris, quando ipsi expensæ soluendæ. Neque mihi hoc satis per-

A pendisse videtur Garcias, dum putat has exceptiones tantum locum non habere, quando ministri à venditore sunt alendi. Si quæras à quo ordinariè alendi? cum lucrum ipsius fortitionis, hoc est, quod fortiendo contingit, omnino pertineat ad emptores, neque huius lucri pars vlla cedat venditori: & impensæ ministrorum fiant ratione ipsius fortitionis, hoc est, ratione secundi contractus virtualis, non ratione primi: sequitur impensas eorum esse debere, inter quos lucrum ipsum partiendum est, & inter quos celebratur secundus contractus. quæ est communis sententia *a*.

B Sed alcocerius vnum excipit casum, quando scilicet venditor aliter sine impensis in proxenetas, aut infitores, non potuisset illas merces distrahere: cum enim ipse tunc per fortitionis compendium euitet illas impensas, æquum videatur, earum loco, subire partem impensarum fortitionis; Nihilominus Garcias & Lopezius contendunt etiam hoc casu, rationi illi communi locum esse: quia ad venditorem iam fortitio illa nihil pertinet. Æquior tamen (vt puto) est sententia Alcoceri. quia commodum illud, quod percepit venditor, reuera dependet, & prouenit virtute ipsius fortitionis; nec sine fortitione illud consecutus fuisset: & sic quoad hoc negotium non debet considerari venditor expers commodi ex fortitione. Deinde in praxi receptum, vt venditor soleat hæc omnia subire, & omnes expensas facere, non tantum factas in taxatione & valore mercium constituendo, sed etiam factas in ipsa fortitione: verum in ipsa taxatione sortium (verbi gratia summæ totalis, ad quam numerus & valor sortium pertingere possit,

a Alcocer.
de ludo c.
49.
Garcia d.
c. 20.
Lopez, d.
c. 23.

Gggg 2

habetur

Habetur ratio probabilis omnium istarum impesarum: & sic Domini in sortium solent recipere. Alioqui si emptoribus aliquid propterea decederet, tum locum habet, quod dicit Molina p. 2. de iust. disp. 509. nempe, id à principio publicandum esse.

Quinto licite deducitur & accipitur ex tota summa pretij emptionis illa quantitas pecuniæ, quæ assignata fuit à Principe ad opera pia vel eleemosynas: siue illa deducatur à portione venditoris seu pretio, siue à lucro, quod cedit sortientibus, siue ab utroque: præsertim si ab initio hoc promulgetur.

Pia enim & religiosa est cõsuetudo, qua Princeps vel Respub. talem licentiam contractus sortiarum concedens, aliquam partem sic reseruat: nec iniuriã facit contrahentibus; non venditori, cui non tenetur aliter licentiam dare: non emptoribus, qui hac conditione pecunias suas sorti subiiciunt: Quod de causa pia dictum, idem tenendum de publica necessitate, quare posset aliquid reseruari ad soluendum debita Principis vel Reip. si tamen vere talis necessitas subesset. Ideo quando conceditur in remedium Ciuitati vel cõmunitati, vt posset Princeps aliquid segregare, ad necessitates illius Ciuitatis, licet etiam posset taxare liberalius summam pretij. Sic bene Garcias.

Ultimo potest is, cui merx aliqua cessit, quia symbolas contulit plures omnibus alijs, vel certo numero intra tot dies, mercem illam recipere & retinere.

Intellige quando cumque acceperit, dummodo non sit ex numero illarum, quæ iam expositæ sortioni: quod si ex earum numero sit, non potest eam accipere, postquam aliqui iam symbolas contulerunt. statim enim, vt contulerunt, in hanc mercem ipsis ius fuit acquisitum, sic fit vt venditor

A alteri addicere nequeat; quod iam alteri venditum. Hæc ratio satis indicat, hoc intelligendum, quando instituta iam sortione, vel acceptis symbolis, fit promissio. Si enim promissio facta foret vt solet, ante symbolarum collationem, hoc est initio, quando sortis diuisoria siue Lotheria fit publicatio, tunc enim sæpe additur, qui primam symbolam contulerit, is habebit hoc vel illud, qui intra tot dies tot symbolas contulerit, habebit illud, qui numero vicerit reliquos intra tale tempus, illi hoc cedit; tunc isti omnia etiam post inchoatas sortes acquirerent, quæ ipsis promissa fuerunt ante sortionem, & antequam res ipsa venderetur: & tunc sortientes in hanc conditionem consensisse sunt censendi. Sic intelligendi Garcias & Lopezius. & sufficiat ista de hoc cõtractu. *Lotheria*. de quo vide Molin. d. loco & P. Zaa in Aphorism. verbo venditio. n. 15.

QVÆSTIO III.

De purgatione Canonica.

Canonica purgatio dicitur, quæ regulis Ecclesiastici iuris consentanea est: quæ duplex est, vna per iurandum, in

D qua nihil est sortis: hanc soli improbant hæretici, qui contendunt nunquam licere iurare, ne in iudicio quidem: contra quos legi potest Alf. à Castro b. Cochleus contra Anabaptistas & Gregor. Valentia c. Probatur etiam hæc purgatio quoad Laicos in Concilio Triburienli d. sicque testatur Cramerus lib. 19. *histor. Polon.* de Sophia Reginam de stupro accusatam, & 108. septem honestarum ac nobilium iuramentarum iureiurando purgasse. Probatur vero quoad presbyteros & Episcopos, constitutione Gregorij Magni, qui varios Episcopos sic se iussit

purgare